

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

”Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettu laki on kokonaisuudistus, joka yhdistä useita eri lakeja ja varmistaa riittävän laadukkaan tiedonhallinnan.” Tavoite on hyvä ja selkeyttää nykyisellään pirstoutunutta tiedonhallinnan kokonaisuutta.

”Esityksen tietopoliittinen tavoite parantaa tietojen tehokasta luovuttamista ja käyttöä viranomaisten ja muiden toimijoiden ja palvelujen välillä.” Tavoite toteutuessaan tehostaa palveluprosesseja.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

Nykyiseen lainsäädäntöön tarvittaisiin selkeyttä koskien viranomaisten välistä viestintää ja tiedon luovuttamista – henkilötietojen käsittelyä ja luovuttaminen. Erityisesti terveydenhuollon sektorilla asetukset toisinaan haasteellisia (ristiriitaisuudet).

Kokonaisarkkitehtuurin vaade haasteellinen mutta hyödyllinen – toimittajien sitouttaminen vaatii välineitä ohjauksen toteuttamiseksi

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen yleinen tavoite uudistaa ja yhtenäistää julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevaa yleissääntelyä on hyvä ja tarpeellinen.

Tiedonhallintayksikkö -käsitteen määrittäminen ja käyttöönotto sekä velvoitteiden kohdentaminen sille periaatteessa selkiyttää lain ja säädösten toimeenpanoa. Epäselväksi jää kuitenkin, miten lain toimeenpanoa ja velvoitteiden toteutumista tullaan valvomaan ja erityisesti, miten lain noudattamatta jättäminen sanktioidaan. Ehdotettu laki toki sisältää ehdotuksen tiedonhallintalautakunnan perustamisesta ja määrittää sille mm. valvonta- ja suositustehtäviä, mutta varsinaisia työvälineet lain noudattamatta jättämiseen jäävät epäselväksi.

Arkistolain ja tietohallintolain kumoaminen ja korvaaminen selkeyttää sääntelyä ja ohjausta.

Tietoturvallisuuden perustason vaatimusten sääntely ja ulottaminen myös kunnallisiin viranomaisiin on periaatteena tarpeellinen. Merkittävää on jälleen se, miten laajasti ja kattavasti sääntelyä tullaan noudattamaan. Viittaan tässä esim. tietohallintolain 7§ asettamasta velvoitteesta kokonaisarkkitehtuurin kuvaamiseksi.

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

7§: Julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta:

Onko tiedonhallintalautakunnan koostumus optimaalinen?

- Sosiaali- ja terveydenhuollon substanssiosaaminen uhkaa jäädä vajavaiseksi.

8§: Tiedonhallintalautakunnan päätöksenteko ja valvontatehtävä:

”Jos tiedonhallintalautakunta havaitsee tämän lain säännösten noudattamisessa puutteista tiedonhallintayksikön menettelyissä tai käytetyssä teknologiassa, voi lautakunta kiinnittää tiedonhallintayksikön huomiota tiedonhallintaan liittyvien vaatimuksien täyttämiseen tai saattaa tiedonhallintayksikön tietoon käsityksensä tämän lain mukaisesta menettelystä.”

– Luoko tämä lautakunnalle riittävät edellytykset valvoa lain noudattamista ja erityisesti saada aikaan muutoksia havaitsemiinsa puutteisiin? Minun mielestäni ei – ja tämä johtaa siihen, että lain noudattaminen jää tiedonhallintayksiköiden oman lainkuuliaisuuden varaan.

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

10§ Tiedonhallintamalli:

- periaate hyvä; vaatimus tietohallintokartan julkaisusta yleisessä tietoverkossa toiminee rekisteriselosteen tapaan; vaatimus on hyvä motivoiden lain asettaman veloitteen noudattamiseen tältä osin.

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

14§ Tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus:

- Pykälässä asetettavat vaatimukset tietoturvallisuuden varmistamiseksi ovat ylätasolla hyviä, mutta eivät määrittele kovinkaan konkreettisesti, miten/millä tasolla tietohallintayksikön pitää vaatimukset täyttää. On olemassa riski, että tiedonhallintayksiköt tulkitsevat omien toimiansa vastaavan vaatimuksia, vaikka näin ei todellisuudessa olekaan.

15§ Tietojen siirtäminen tietoverkossa:

- Vaatimus salatun yhteyden tai muun suojatun tiedonsiirtoyhteyden tai -tavan käyttämisestä on kuvattu riittävän laveasti, jotta se ei rajaa liiaksi erilaisia teknologia vaihtoehtoja vaatimuksen toteuttamiseksi.

17§: Tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinta

- Pykälä ei määritä laisinkaan vaatimustasoa toteutettavalle käyttöoikeuksien hallintaratkaisulle; pitäisikö kuitenkin jokin minimivaatimus määrittää?

18§: Lokitietojen kerääminen

- lokitietojen keräämiselle ei aseteta mitään vaatimustasoa

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

27§: Tietoaineistojen sähköinen muoto ja niiden saatavuus

- tämä koskenee lain voimaan tulon jälkeen saapuneita aineistoja?

29§ Tietojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä

- Pykälä asettaa vaatimuksen vakiosisältöisestä tietojen luovuttamisesta tietojärjestelmiä välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on niihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus.
- Teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen määrittelee luovuttava viranomainen.
- Laki ei ota kantaa, kuka vastaa kustannuksista, joita rajapintojen toteuttamisesta eittämättä aiheutuu sekä luovuttavalle että vastaanottavalle osapuolelle.

30§ Katseluyhteyden avaaminen tietovarantoon viranomaiselle

- Viranomaisen on toteutettava tietovarantonsa katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen.
- Mitähän tämä edellinen tarkoittaa käytännössä?

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

40§: Siirtymäsäännökset

- Tiedonhallintayksikölle asetetaan vaatimus tiedonhallintamallin laatimisesta 12 kk kuluessa lain voimaantulosta. Miten vaatimuksen noudattamista valvotaan? Mitä seuraa noudattamatta jättämisestä? Tiedonhallintalautakunnan huomautus asiasta?

14. Muut huomiot

Kokonaisuudessaan tuntuu, että sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmat jäävät hieman varjoon kokonaisuuden kannalta. Haasteet tällä sektorilla ovat kuitenkin moninaiset ja ennen kaikkea tarvittaisiin työn tukemisen näkökulmaa.

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioon otettavaa:

-

Tolonen Vesa-Matti
Lshp - Lapin sairaanhoitopiirin ky / Tietohallinto